

Praha 8. 8. 2013

32

Činnost ambulantních psychiatrických zařízení v roce 2012

Activity of out-patient facilities of psychiatric care in 2012

Souhrn

Počet ambulantních psychiatrických ošetření-vyšetření vzrostl oproti předchozímu roku o více než 1 % (tj. na 2 833 944 vyšetření). Nárůst byl zaznamenán také u počtu pacientů (o téměř 4 %). Celkově bylo v roce 2012 ošetřeno 578 413 pacientů, psychiatrickou péčí vyhledávaly častěji ženy. Aktuální informace o činnosti oboru psychiatrie přináší také údaje o struktuře prvních ošetření v ambulantních psychiatrických zařízeních, mírách incidence a prevalence vybraných skupin psychiatrických diagnóz a jejich regionální diferenciaci.

Summary

Number of psychiatric examinations has increased more than 1 % since previous year (it is exactly 2 833 944 examinations). Increase has been founded also in number of patients (by almost 4 %). Altogether 578 413 patients were treated in 2012; women often needed psychiatric care. Topical information about activity in branch of psychiatry contents also data about structure of the first psychiatric examinations in out-patient care, incidence and prevalence of selected psychiatric groups of diagnoses and their regional dislocation.

Aktuální informace o činnosti oboru psychiatrie čerpá z údajů pravidelného ročního sběru dat v rámci Programu statistických zjišťování NZIS, konkrétně z ročního výkazu o činnosti zdravotnických zařízení pro obor psychiatrie. Tento výkaz vyplňují každoročně všechna ambulantní pracoviště psychiatrie, ambulantní pracoviště AT, sexuologie, gerontopsychiatrie (včetně ambulantních částí nemocnic), zařízení poskytující parciální hospitalizaci (stacionáře), zařízení krizové intervence, pracoviště drogové závislosti, ambulantní pracoviště psychiatrických léčení a zařízení pro léčbu drogových závislostí. Vyplňování se týká všech zdravotnických zařízení bez ohledu na jejich zřizovatele.

Počet a personální vybavení psychiatrických ambulancí

Také v roce 2012 vzrostl počet registrovaných ambulantních oddělení a pracovišť psychiatrie v České republice o 10 zařízení na 853 zařízení, ve kterých bylo evidováno 790,69 lékařů a 403,16 zdravotnických pracovníků nelékařů s odbornou způsobilostí. Výkaz vyplnilo 798 z těchto oddělení a pracovišť, tj. o 1 zařízení méně než v předchozím roce. Návratnost byla téměř 94 %, přibližně stejná jako v předchozích letech.

Vzhledem k poměrně vysoké a stabilní návratnosti výkazů o činnosti oboru je v následujícím textu popsána činnost právě těchto 798 zařízení, pokud není uvedeno jinak.

Činnost na odděleních a pracovištích psychiatrie zajišťovalo v roce 2012 celkem 1 251,03 odborných pracovníků (průměrný roční přepočtený počet pracovníků včetně smluvních pracovníků). Z celkového počtu těchto pracovníků bylo 758,00 lékařů, z nich

733,69 mělo specializaci v oboru psychiatrie. Počet zdravotnických pracovníků nelékařů s odbornou způsobilostí (ZPBD) činil 399,18 úvazku, psychologů 55,08 úvazku a ostatních odborných pracovníků 38,77 úvazku. Od roku 2010 se sleduje také počet adiktologů (nelékařský zdravotnický pracovník, který vykonává preventivní, léčebnou a rehabilitační péči o osoby závislé na návykových látkách), na které v roce 2012 připadlo 17,76 úvazku.

Ve srovnání s rokem 2011 došlo ke snížení přepočteného počtu (úvazků) odborných pracovníků o více než 1 %, tj. o 16,52 úvazku. Počet lékařů se snížil o 6,00 úvazků.

Činnost psychiatrických ambulancí

Celkem bylo na odděleních a pracovištích psychiatrie v roce 2012 provedeno 2 834 tisíc vyšetření-ošetření. Proti předchozímu roku došlo k nárůstu o více než 1 % (o 34 745 vyšetření více) a od roku 2000 jejich počet vzrostl o téměř 38 %, tj. o 775 992 vyšetření. Ve sledovaném roce bylo ošetřeno 578 413 pacientů a proti předešlému roku došlo k jejich nárůstu, a to o téměř 4 % (o 21 957 pacientů). Při porovnání s rokem 2000 dochází u dospělé populace k nárůstu počtu pacientů o téměř 60 % a rychleji rostl počet žen než mužů, počet pacientů ve věkové skupině 0–19 let stoupl o necelou pětinu.

Po dopočtu celkového počtu vyšetření i pacientů na 100 % evidovaných lékařů bylo v roce 2012 ve všech registrovaných psychiatrických ambulancích v ČR provedeno odhadem 2 956 tisíc vyšetření a léčeno bylo 603 tisíc pacientů.

Stejně jako v předešlých letech i v roce 2012 vyhledaly psychiatrickou péči častěji ženy než muži. Jejich podíl na celkovém počtu vyšetření i na počtu pacientů je dlouhodobě přibližně 60 %.

Nejčastějšími diagnózami, pro které byli ošetřeni pacienti v psychiatrických ordinacích, byly stejně jako v předešlých letech neurotické poruchy (39 % z celkového počtu léčených pacientů) a afektivní poruchy (19 %). Dalšími častými poruchami, které byly u pacientů diagnostikovány, byly poruchy vyvolané návykovými látkami a schizofrenie, i když jejich výskyt byl v porovnání s předchozími skupinami diagnóz nižší (obě skupiny diagnóz cca 8 %).

Od roku 2011 se samostatně sledují demence u Alzheimerovy nemoci (dg. F00) a ostatní demence (dg. F01–F03). V souvislosti s demencí u Alzheimerovy nemoci bylo léčeno celkem 15 352 pacientů, tj. o 3 % více než v roce 2011 (o 420 pacientů). Pacientů léčených pro ostatní demence bylo 21 279 (o téměř 19 % více než v roce 2011; tj. o 3 324 pacientů). Nově je také sledována diagnóza F50 - poruchy příjmu potravy, pro kterou bylo léčeno celkem 3 461 pacientů, dále počet pacientů, u kterých bylo zaznamenáno sebepoškození (3 225 pacientů) a počet pacientů v substituční léčbě závislosti na opiátech/opioidech (2 357 pacientů).

Proti předchozímu roku došlo u většiny sledovaných diagnóz k nárůstu počtu pacientů. Nejvíce vzrostl počet pacientů léčených pro sexuální poruchy (o 54 %), pro neurčenou duševní poruchu a vývojové poruchy v dětství a adolescenci (obě diagnózy o necelých 7 %). Pouze u poruch vyvolaných alkoholem došlo k poklesu počtu pacientů, a to o téměř 3 %.

Na 10 000 obyvatel ČR připadlo 550,38 pacientů léčených v psychiatrických ambulancích. Nejvyšší byl tento ukazatel v Praze, a to 949,20 pacientů na 10 000 obyvatel kraje, a v Olomouckém kraji (681,22 pacientů). Hluboko pod celorepublikovým průměrem byl tento ukazatel ve Středočeském kraji (368,18 pacientů) a v Karlovarském kraji (356,42 pacientů na 10 tisíc obyvatel kraje). Je nutné upozornit, že pacienti jsou sledováni podle sídla zdravotnického zařízení, nikoli podle trvalého bydliště.

Z porovnání počtu pacientů v jednotlivých skupinách psychiatrických diagnóz podle pohlaví je zřejmé, že se ženy častěji potýkají s afektivními, neurotickými a organickými

duševními poruchami, na kterých se podílejí od 64 % do 69 % z celkového počtu pacientů, a schizofrenií (téměř 54 %). Největší podíl žen byl u diagnózy poruchy příjmu potravy, ve které tvořily 93 % z léčených pacientů pro tuto diagnózu. Muži jsou výrazně častěji ošetřováni v souvislosti se sexuálními poruchami/deviacemi, s poruchami vyvolanými alkoholem a ostatními psychoaktivními látkami a s vývojovými poruchami v dětství a adolescenci. Významný podíl měli muži také u diagnózy patologické hráčství (89 % z 1 415 pacientů) a sexuální dysfunkce (téměř 70 % z 10 233 pacientů).

I přesto, že osoby do 20 let tvořily v roce 2012 pětinu z celkového počtu obyvatel ČR, byl jejich podíl u vybraných skupin diagnóz přibližně 10 % z celkového počtu pacientů. Větší podíl těchto dětí a mladistvých byl, kromě vývojových poruch v dětství a adolescenci, pouze u mentálních retardací, a to téměř 23 % z celkového počtu pacientů s touto diagnózou, u neurčené duševní poruchy, kde pacienti ve věkové skupině 0–19 let tvořili 15 % z celkového počtu pacientů.

U dětí ve věku 0–14 let byly nejčastější diagnózou vývojové poruchy v dětství a adolescenci, mentální retardace a neurotické poruchy, pro které se léčilo dohromady více než 97 % z celkového počtu pacientů této věkové kategorie.

Závěr

Po období poklesu počtu vyšetření dochází od roku 2009 k jejich růstu, který pokračoval i v roce 2012 (meziročně o více než 1 %, tj. o 34 745 vyšetření více). Meziročně vzrostl také počet pacientů, a to o téměř 4 % (o 21 957 pacientů). Proti roku 2011 došlo u většiny sledovaných skupin diagnóz k nárůstu počtu pacientů.

Údaje o substituční léčbě závislosti na opioidech/opiátech v ambulancích psychiatrů, o ambulantní péči o pacienty užívající psychoaktivní látky, o pacientech léčených pro poruchu příjmu potravy a pacientech s problémy s gamblingem (patologickým hráčstvím) jsou publikovány v samostatných aktuálních informacích.

Vypracovala: Ing. Blanka Nechanská

Počet pacientů podle vybraných psychiatrických diagnóz a pohlaví v roce 2012

Kraj	Organické duševní poruchy	Poruchy vyvolané alkoholem	Poruchy vyvol. ostat. psychoaktiv. látkami	Schizofrenie	Afektivní poruchy	Neurotické poruchy	Poruchy osobnosti	Sexuální poruchy	Mentální retardace	Vývojové poruchy v dětství a adolescenci	Neurčená duševní porucha
	F00–F09	F10	F11–F19	F20–F29	F30–F39	F40–F48 F50–F59	F60–F63 F68–F69	F64–F66	F70–F79	F80–F98	F99
	muži										
Hl. m. Praha	3 312	2 601	3 093	3 195	7 937	15 848	3 468	873	795	3 165	250
Středočeský	2 169	874	903	1 301	2 319	5 245	1 070	89	1 227	1 048	23
Jihočeský	1 023	573	339	1 006	1 427	3 573	582	73	599	1 345	11
Plzeňský	1 361	910	1 364	1 446	1 934	4 152	1 002	61	895	1 133	124
Karlovarský	518	467	195	432	603	1 148	418	10	233	475	12
Ústecký	1 585	672	1 145	1 634	2 915	4 362	1 168	120	1 148	1 925	24
Liberecký	389	700	203	821	1 247	2 561	400	78	424	959	19
Královéhradecký	1 078	821	509	932	1 474	4 343	1 064	133	806	1 734	21
Pardubický	1 644	826	153	1 111	1 526	2 557	683	18	656	331	30
Vysočina	1 028	825	209	891	1 976	2 423	444	129	614	668	1
Jihomoravský	2 763	2 151	859	2 710	3 871	9 746	1 421	2 065	1 120	2 215	30
Olomoucký	1 661	1 507	1 028	1 737	2 342	5 965	1 077	184	1 122	1 213	173
Zlínský	1 129	1 543	160	1 308	1 291	2 611	466	11	720	1 424	11
Moravskoslezský	3 964	2 449	1 289	3 209	2 616	8 058	1 440	157	1 439	2 468	29
ČR	23 624	16 919	11 449	21 733	33 478	72 592	14 703	4 001	11 798	20 103	758

Počet pacientů podle vybraných psychiatrických diagnóz a pohlaví v roce 2012

Kraj	Organické duševní poruchy	Poruchy vyvolané alkoholem	Poruchy vyvol. ostat. psychoaktiv. látkami	Schizofrenie	Afektivní poruchy	Neurotické poruchy	Poruchy osobnosti	Sexuální poruchy	Mentální retardace	Vývojové poruchy v dětství a adolescenci	Neurčená duševní porucha
	F00–F09	F10	F11–F19	F20–F29	F30–F39	F40–F48 F50–F59	F60–F63 F68–F69	F64–F66	F70–F79	F80–F98	F99
	ženy										
Hl. m. Praha	5 932	1 937	1 918	3 953	16 216	31 490	3 512	511	498	1 465	391
Středočeský	4 702	555	429	1 766	5 854	13 310	948	19	935	474	17
Jihočeský	1 985	340	225	1 218	3 747	8 625	642	2	462	553	9
Plzeňský	2 271	429	318	1 354	4 474	8 694	639	8	415	379	156
Karlovarský	958	226	106	550	1 505	2 382	378	-	394	150	43
Ústecký	2 765	410	472	2 172	5 599	9 692	1 033	12	842	809	27
Liberecký	793	376	164	1 019	2 580	5 841	342	77	307	584	24
Královéhradecký	1 758	547	253	1 156	3 008	8 847	732	31	638	907	18
Pardubický	2 533	395	118	1 220	3 769	7 024	540	3	463	122	19
Vysočina	1 897	359	331	1 024	4 728	5 252	416	3	344	333	2
Jihomoravský	4 831	1 021	473	3 215	8 065	18 936	1 140	79	915	873	27
Olomoucký	2 778	800	674	2 001	5 488	10 719	1 034	85	685	776	125
Zlínský	2 250	685	147	1 536	3 073	6 562	415	3	617	472	6
Moravskoslezský	6 161	1 281	897	2 976	5 689	14 469	942	31	1 253	1 118	24
ČR	41 614	9 361	6 525	25 160	73 795	151 843	12 713	864	8 768	9 015	888

Počet pacientů podle vybraných psychiatrických diagnóz a pohlaví v roce 2012

Kraj	Organické duševní poruchy F00–F09	Poruchy vyvolané alkoholem F10	Poruchy vyvol. ostat. psychoaktiv. látkami F11–F19	Schizofrenie F20–F29	Afektivní poruchy F30–F39	Neurotické poruchy F40–F48 F50–F59	Poruchy osobnosti F60–F63 F68–F69	Sexuální poruchy F64–F66	Mentální retardace F70–F79	Vývojové poruchy v dětství a adolescenci F80–F98	Neurčená duševní porucha F99
	celkem										
Hl. m. Praha	9 244	4 538	5 011	7 148	24 153	47 338	6 980	1 384	1 293	4 630	641
Středočeský	6 871	1 429	1 332	3 067	8 173	18 555	2 018	108	2 162	1 522	40
Jihočeský	3 008	913	564	2 224	5 174	12 198	1 224	75	1 061	1 898	20
Plzeňský	3 632	1 339	1 682	2 800	6 408	12 846	1 641	69	1 310	1 512	280
Karlovarský	1 476	693	301	982	2 108	3 530	796	10	627	625	55
Ústecký	4 350	1 082	1 617	3 806	8 514	14 054	2 201	132	1 990	2 734	51
Liberecký	1 182	1 076	367	1 840	3 827	8 402	742	155	731	1 543	43
Královéhradecký	2 836	1 368	762	2 088	4 482	13 190	1 796	164	1 444	2 641	39
Pardubický	4 177	1 221	271	2 331	5 295	9 581	1 223	21	1 119	453	49
Vysočina	2 925	1 184	540	1 915	6 704	7 675	860	132	958	1 001	3
Jihomoravský	7 594	3 172	1 332	5 925	11 936	28 682	2 561	2 144	2 035	3 088	57
Olomoucký	4 439	2 307	1 702	3 738	7 830	16 684	2 111	269	1 807	1 989	298
Zlínský	3 379	2 228	307	2 844	4 364	9 173	881	14	1 337	1 896	17
Moravskoslezský	10 125	3 730	2 186	6 185	8 305	22 527	2 382	188	2 692	3 586	53
ČR	65 238	26 280	17 974	46 893	107 273	224 435	27 416	4 865	20 566	29 118	1 646

Míra incidence u vybraných psychiatrických diagnóz v roce 2012

Kraj	Organické duševní poruchy F00–F09	Poruchy vyvolané alkoholem F10	Poruchy vyvol. ostat. psychoaktiv. látkami F11–F19	Schizofrenie F20–F29	Afektivní poruchy F30–F39	Neurotické poruchy F40–F48 F50–F59	Poruchy osobnosti F60–F63 F68–F69	Sexuální poruchy F64–F66	Mentální retardace F70–F79	Vývojové poruchy v dětství a adolescenci F80–F98	Neurčená duševní porucha F99
	počet nově zjištěných onemocnění na 10 000 obyvatel										
Hl. m. Praha	20,6	8,6	5,8	7,7	42,0	108,8	13,2	2,5	1,6	12,5	1,4
Středočeský	14,4	3,2	2,6	2,8	13,6	40,2	4,5	0,1	3,3	4,5	0,2
Jihočeský	8,1	4,3	3,2	3,4	12,4	45,0	4,2	0,2	2,7	7,8	0,1
Plzeňský	22,5	8,4	5,7	7,7	21,0	59,2	6,3	0,4	3,5	5,7	2,3
Karlovarský	23,0	4,4	2,5	5,5	19,7	43,2	7,8	0,1	3,9	6,9	0,5
Ústecký	10,8	3,2	3,0	3,7	14,1	35,4	4,9	0,5	3,0	9,3	0,3
Liberecký	7,9	6,1	3,1	2,5	10,4	38,9	2,7	0,2	2,1	6,2	0,4
Královéhradecký	12,2	7,4	3,1	4,7	13,2	59,4	7,2	0,2	3,1	14,9	0,3
Pardubický	20,4	6,4	1,9	5,1	12,3	46,0	5,8	0,1	2,9	2,3	0,8
Vysočina	12,3	4,1	2,9	2,8	17,6	30,0	3,6	0,2	2,0	7,0	-
Jihomoravský	23,2	5,9	3,1	5,2	19,8	65,1	5,1	3,8	2,0	7,2	0,2
Olomoucký	15,0	7,9	4,0	5,5	21,0	70,7	9,1	0,7	3,4	9,6	3,7
Zlínský	15,6	9,5	2,2	3,9	13,6	44,9	3,2	0,0	3,4	12,3	0,1
Moravskoslezský	20,5	8,0	2,9	4,5	10,6	43,6	4,3	0,3	2,5	5,6	0,3
ČR	16,8	6,3	3,4	4,7	18,3	55,4	6,1	0,9	2,7	8,0	0,7

Míra prevalence u vybraných psychiatrických diagnóz v roce 2012

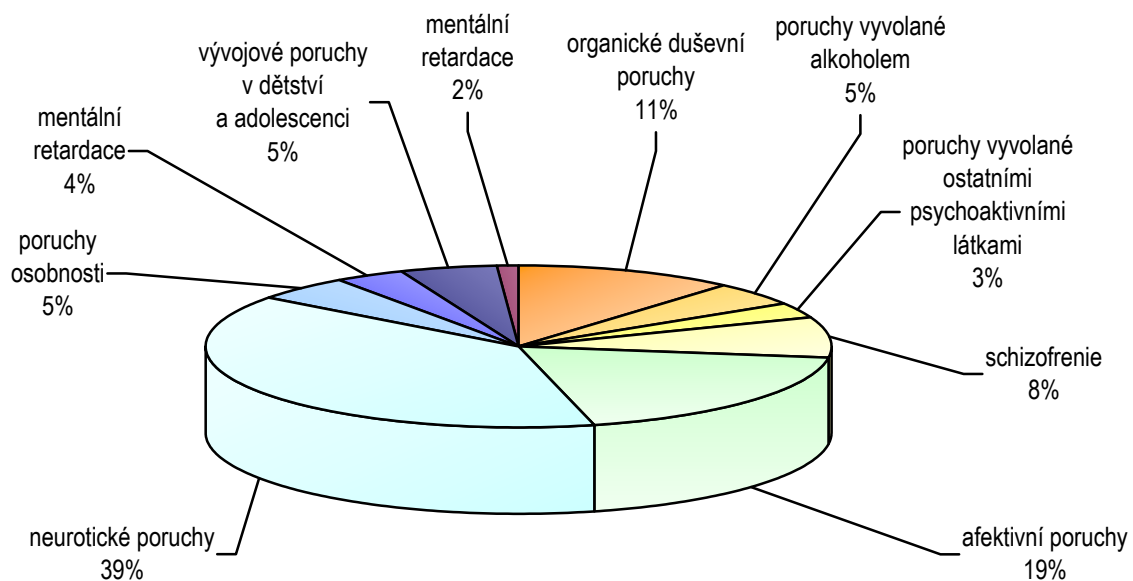
Kraj	Organické duševní poruchy F00–F09	Poruchy vyvolané alkoholem F10	Poruchy vyvol. ostat. psychoaktiv. látkami F11–F19	Schizofrenie F20–F29	Afektivní poruchy F30–F39	Neurotické poruchy F40–F48 F50–F59	Poruchy osobnosti F60–F63 F68–F69	Sexuální poruchy F64–F66	Mentální retardace F70–F79	Vývojové poruchy v dětství a adolescenci F80–F98	Neurčená duševní porucha F99
	počet léčených pacientů v daném roce na 10 000 obyvatel										
Hl. m. Praha	74,3	36,5	40,3	57,5	194,2	380,6	56,1	11,1	10,4	37,2	5,2
Středočeský	53,4	11,1	10,4	23,9	63,6	144,3	15,7	0,8	16,8	11,8	0,3
Jihočeský	47,3	14,3	8,9	34,9	81,3	191,7	19,2	1,2	16,7	29,8	0,3
Plzeňský	63,5	23,4	29,4	48,9	112,0	224,6	28,7	1,2	22,9	26,4	4,9
Karlovarský	48,8	22,9	10,0	32,5	69,7	116,7	26,3	0,3	20,7	20,7	1,8
Ústecký	52,6	13,1	19,5	46,0	102,9	169,9	26,6	1,6	24,1	33,0	0,6
Liberecký	26,9	24,5	8,4	42,0	87,3	191,6	16,9	3,5	16,7	35,2	1,0
Královéhradecký	51,3	24,7	13,8	37,7	81,0	238,4	32,5	3,0	26,1	47,7	0,7
Pardubický	80,9	23,6	5,2	45,1	102,5	185,5	23,7	0,4	21,7	8,8	0,9
Vysočina	57,2	23,1	10,6	37,4	131,0	150,0	16,8	2,6	18,7	19,6	0,1
Jihomoravský	65,1	27,2	11,4	50,8	102,3	245,7	21,9	18,4	17,4	26,5	0,5
Olomoucký	69,6	36,2	26,7	58,6	122,8	261,6	33,1	4,2	28,3	31,2	4,7
Zlínský	57,4	37,9	5,2	48,3	74,2	155,9	15,0	0,2	22,7	32,2	0,3
Moravskoslezský	82,4	30,4	17,8	50,4	67,6	183,4	19,4	1,5	21,9	29,2	0,4
ČR	62,1	25,0	17,1	44,6	102,1	213,6	26,1	4,6	19,6	27,7	1,6

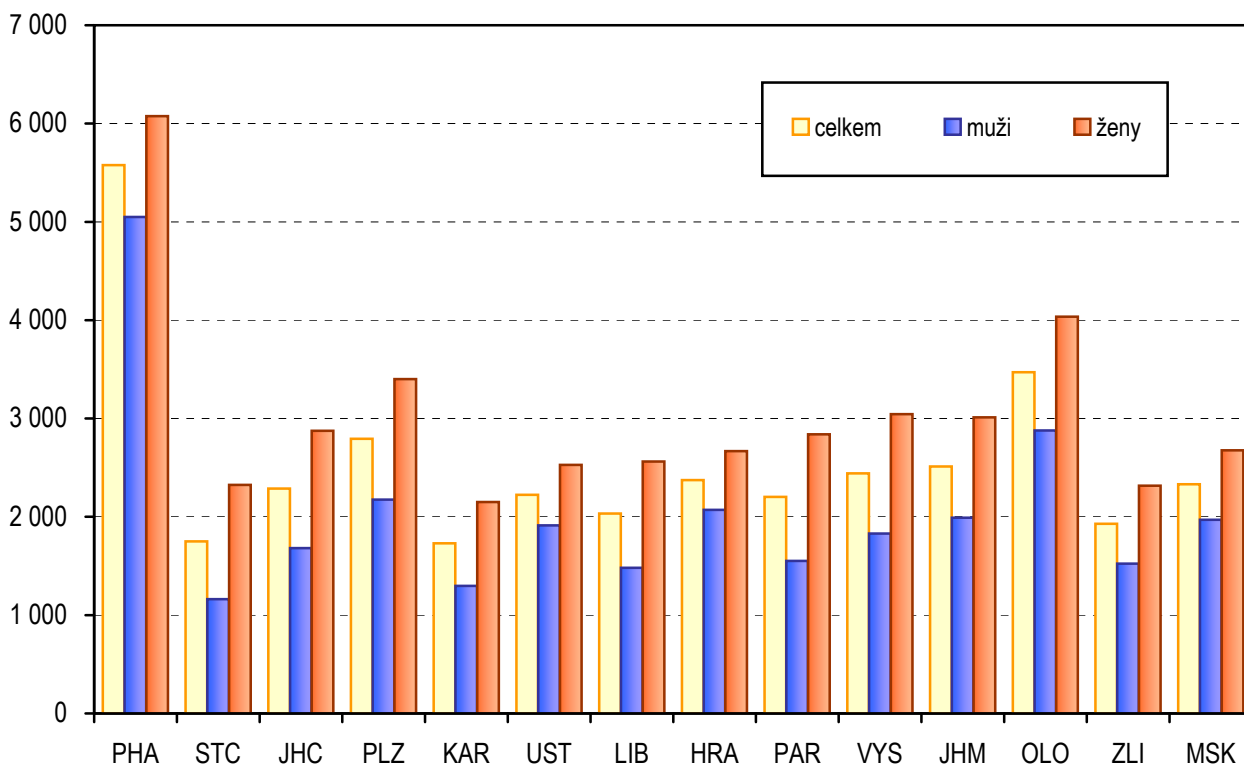
Počty pacientů podle pohlaví, věkových skupin a vybraných diagnóz v roce 2012

Vybrané diagnózy	Celkem	z toho v procentech			
		ženy	0–14 let	15–19 let	20 let a více
organické duševní poruchy (F00-F09)	65 238	63,8	0,1	0,2	99,7
z toho demence u Alzheimerovy nemoci (F00)	15 352	67,3	0,0	-	100,0
ostatní demence (F01-F03)	21 279	63,6	0,0	0,0	99,9
poruchy vyvolané alkoholem (F10)	26 280	35,6	0,1	1,8	98,1
poruchy vyvolané ostatními psychoaktivními látkami (F11–F19)	17 974	36,3	0,4	9,3	90,2
schizofrenie (F20–F29)	46 893	53,7	0,2	2,0	97,9
afektivní poruchy (F30–F39)	107 273	68,8	0,3	1,8	97,9
neurotické poruchy (F40–F48, F50–F59)	224 435	67,7	2,1	4,0	93,9
z toho poruchy příjmu potravy (F50)	3 461	91,3	8,5	29,7	61,8
sexuální dysfunkce (F52)	10 233	30,4	0,1	5,0	94,9
poruchy osobnosti (F60–F63, F68–F69)	27 416	46,4	0,3	5,5	94,2
z toho patologické hráčství (F63.0)	1 415	11,4	-	2,6	97,4
sexuální poruchy/deviace (F64–F66)	4 865	17,8	1,7	7,7	90,6
mentální retardace (F70–F79)	20 566	42,6	11,5	10,9	77,5
vývojové poruchy v dětství a adolescenci (F80–F98)	29 118	31,0	74,0	26,0	x
neurčená duševní porucha (F99)	1 646	53,9	5,6	9,5	84,9
neploidnost (N46,N97)	1 587	11,8	0,2	3,9	95,9
vývojové poruchy mužských pohlavních orgánů (Q53–Q55)	80	x	2,5	20,0	77,5

Struktura počtu pacientů v ambulantních psychiatrických zařízeních podle skupin vybraných diagnóz v roce 2012

Počet ošetření-vyšetření v ambulantních psychiatrických zařízeních na 10 000 obyvatel v roce 2012

Podíl pacientů u vybraných psychiatrických diagnóz podle pohlaví v roce 2012

